

роботи Балагурі нараховується не одна тисяча, зараз працюють, обіймаючи великі й малі посади, в різних галузях політичного, економічного, наукового, освітянського життя України та багатьох інших країн. Усі вони, напевно, зберегли добрі спогади про прекрасного викладача, простого і вимогливого, славетного професора, свого університетського вчителя, якого довірливо називали «Еду Бачі», що перекладається як «дядечко». Але насправді він був батьком — «Батьком Закарпатської археології». Адже саме археологічна польова робота давала найбільшу наснагу. Хоч організувати і провести археологічні експедиції було завжди непросто, але ті, кому довелося працювати поруч з Балагурі, назавжди прониклися небайдужим ставленням до археології, до спадщини, а відтак, до рідного краю — Закарпаття.

Не формальною, а активною і плідною була його участь у роботі редколегій таких наукових журналів, як «Археологія», «Науковий вісник Ужгородського національного

університету», «Карпатика», «Acta Hungarica», Наукового товариства області Саболч-Сатмар-Берег Угорської Академії наук, Закарпатського угорськомовного наукового товариства, Українського товариства охорони пам'яток історії та культури.

Світла пам'ять про надзвичайно щедру і щирю людину, неординарного викладача, професора, завідувача кафедри і декана, незмінного керівника археологічних експедицій, активного члена Вчених рад, наукових журналів, доброзичливого опонента, рідкісного відкривача та систематизатора археологічних пам'яток, вихователя добра в освіті і науці, просто найцікавішого співрозмовника, веселу, життєрадісну, чуйну, красиву та безмежно добру людину — Едуарда Альбертовича Балагурі — назавжди залишиться в душі і серцях його учнів, колег, друзів та знайомих.

Одержано
03.02.2004

СОФІЯ БЕРЕЗАНЬСКА,
ІВАН ЧЕРНЯКОВ

СЛОВО ПРОЩАННЯ З АННОЮ ІВАНІВНОЮ МЕЛЮКОВОЮ

Сумна звістка надійшла до нас із Москви від російських колег. 7 березня, напередодні світлого жіночого свята, пішла з життя Анна Іванівна Мелюкова — доктор історичних наук, визначний скіфолог, видатний археолог сучасності.

Анна Іванівна була тісно пов'язана з Україною. Майже десятиліття її багатогранного

творчого життя віддане польовим дослідженням скіфських старожитностей Надчорноморщини. Вони були започатковані участю в археологічній експедиції під керівництвом її вчителя, професора Б.М. Гракова, на Нікопольському курганному полі і Кам'янському городищі (1944—1945 рр.). Тоді А.І. Мелюкова була ще студенткою Московського державного університету. Пізніше (1961—1962 рр.) були розкопки курганного могильника біля славнозвісної Солохи, які також здійснювала експедиція Б.М. Гракова. Нарешті, у 60-х рр. А.І. Мелюкова проводила багаторічні дослідження важливої комплексної пам'ятки — поселення і ґрунтового могильника IV—III ст. до н. е. поблизу с. Миколаївка Одеської обл., на узбережжі Дністровського лиману, матеріали яких дослідниця видала монографічно.

Серед численних наукових праць Анни Іванівни, що посіли своє місце у золотому фонді скіфознавства, крім згаданої монографії про старожитності біля с. Миколаївка, є й інші ґрунтовні дослідження, пов'язані з вивченням скіфських пам'яток на теренах України. Серед них, безумовно, слід згадати книгу «Краснокутський курган», присвячену одному із «царських» скіфських курганів Нижньої Наддніпрянини, що був розкопаний ще в 1860 р. І.В. Забеліним. Анна Іванівна вперше здійсню-

ла повну публікацію всіх матеріалів, здобутих в Краснокутському кургані, ретельно проаналізувала їх і обґрунтовано визначила історико-хронологічні позиції цієї видатної пам'ятки в колі курганів скіфської аристократії північно-причорноморського Степу.

Визнанням визначних досягнень А.І. Мелюкової в дослідженні давньої історії України і скіфського періоду зокрема було присудження їй в 1994 р. премії «Золотий скіф», заснованої Інститутом археології НАН України та Київською Академією Євробізнесу.

Близькі стосунки пов'язували Анну Іванівну з багатьма українськими вченими, у першу чергу — фундаторами київської школи скіфознавства О.І. Тереножкіним і В.А. Іллінською, а після їх смерті вона підтримувала дружні відносини з низкою співробітників Відділу скіфосарматської археології нашого Інституту.

Завершивши в кінці 60-х рр. розкопки в Україні, А.І. Мелюкова пильно стежила за польовими дослідженнями українських колег, своєчасно відгукуючись на археологічні здобутки, які заслуговували на увагу. Так, Анна Іванівна була одним з перших російських фахівців, які приїхали в 1971 р. на розкопки Товстої Могили — ознайомитися з блискучими знахідками експедиції, керованої Б.М. Мозолевським, поділити радість успіху разом зі своїми колегами.

Анна Іванівна користувалася заслуженою повагою, авторитетом та любов'ю серед археологів України. Вона була уважна й доброзичлива до українських колег. Неодноразово виступала офіційним опонентом низки дисертацій (Ковпаненко Г.Т., Черненко С.В., Яковенко Е.В., Скорого С.А., Моруженко А.О.), рецен-

зентом монографій (Іллінської В.А., Яковенко Е.В., Мозолевського Б.М.). Її авторству належать доброзичливі відгуки в наукових виданнях на монографії київських дослідників.

Останніми роками ми бачилися нечасто. Контакти підтримувалися переважно листуванням. Добре запам'яталася остання зустріч з Анною Іванівною на початку зими 1999 р. в Підмосков'ї на конференції «Скифы Северного Причерноморья в VII—IV вв. до н. э.», присвяченій 100-річчю від дня народження Б.М. Гракова. Анна Іванівна, як завжди, була уважна й турботлива до нас, членів київської делегації, жваво цікавилася не тільки науковими проблемами, а й нашими буденними справами.

Останні листи від Анни Іванівни ми одержали приблизно за півтора місяці до трагічної дати. З притаманною їй делікатністю вона просила «не сердитися за те, що не писала», пояснюючи це поганим самопочуттям, особливо «перед Новим годом». «Поверьте, — писала Анна Іванівна, — что я всегда помню Вас и всегда желаю Вам всего, всего доброго и светлого. Будьте здоровы, благополучны и полны сил и в этом, непростом, высокосном 2004 году. Успехов во всех делах горячо желаю! Всегда Ваша А. Мелюкова». Сьогодні ми розуміємо: це було прощання з нами.

Глибоко сумуючи з приводу смерті А.І. Мелюкової, ми, разом із тим, вдячні долі, що вона подарувала нам незабутні зустрічі, спілкування і дружбу з чудовою людиною і насправді Вченим з великої літери.

*С.А. СКОРИЙ,
С.С. БЕССОНОВА,
С.В. ЧЕРНЕНКО*

*Одержано
22.03.2004*

ПАМ'ЯТІ ДМИТРА СЕРГІЙОВИЧА РАЄВСЬКОГО

13 березня 2004 року незадовго до 63-річчя обірвалося життя Д.С. Раєвського. Ця звістка болем відгукнулася в серцях усіх, хто його знав. Дмитро Сергійович був добре знаним у колі археологів та істориків, і не лише скіфілогів і сходознавців, а й у широкому науковому загалі. Ще більше людей знали його заочно і вважали своїм наставником. Його наукові інтереси були багатограничними, і все, що він робив, він робив талановито і з натхненням.

Дмитро Сергійович швидко і впевнено увійшов до великої науки, з перших публікацій і кандидатської дисертації «Этнический и социальный состав населения Неаполя Скифского (по материалам некрополя)» (1971), і до